



EUSKARA JENDEA

Mugetan gaindi

C MAILA ikaslearen kaiera

“EUSKARA JENDEA” DOKUMENTAL SORTA

Zein izan da gure hizkuntzaren ibilbidea historian zehar? Nola bizi izan du gure jendeak euskara? Nolako eragina izan dute hurbildu zaizkigun herri eta kultura desberdinek?

“Euskara jendea” dokumental sortak galdera horien eta beste hainbaten erantzunak eskaini nahi ditu. Horretarako, Xamarrek 2006an Pamiela etxean argitaratutako izenburu bereko liburua hartu du abiapuntu, eta liburuak bezala, modu ulerterraz eta atseginean gure hizkuntzak eta gure jendeak eskuz esku egin duten ibilbide luzera hurbiltzea du helburu.


Lana 45 minutu inguruko sei dokumentalek osatzen dute:

- I. HISTORIAREN ATARIAN
- II. ERROMAKO INPERIOAN
- III. ANIZTASUNAREN BIDEAN (ERDI AROA)
- IV. MUGETAN GAINDI (ARO MODERNOA)
- V. GERREN ARTEKO PIZKUNDEAN (1800–1945)
- VI. MUNDUA OSATZEN

KAIER DIDAKTIKOAK

Kaier didaktiko hauen helburua “Euskara jendea” dokumental sorta B eta C mailako euskara ikasleei hurbiltzea da. Horretarako, dokumentalen kontakizunei jarraitzeko eta aipatutako mailei dagozkien hainbat eduki lantzeko jarduerak eskainiko dira kaieretan. Jarduera horiek bai banaka (ikasleak bere kabuz), bai taldeka (euskara eskoletan) erabiltzeko aukera eskainiko dute.

KAIERAK BANAKA ERABILI

Nahi izanez gero, kaier hauek bere kabuz erabili ahal izango ditu ikasleak, irakaslearen edo ikaskideen laguntzarik gabe. Horretarako ariketa bakoitzaren enuntziatua arretaz irakurtzea eta jarraitzea besterik ez dago, “talde lana” sinboloa duten atalak alde batera utzita ().

Ariketen erantzunak lan bakoitzaren azken orrian aurkituko ditugu.

MUGETAN GAINDI

Aro Modernoa XV. mendearen bukaeratik XVIII. mendearen bukaerara doan garaiari deitzen zaio. Erdi Aroaren iluntasuna atzean geratu da, Europako antolaketan eta gizartean aldaketa sakonak ematen hasten dira, eta horrek, jakina, eragin nabarmena du euskal munduan ere. Eragin horiek ezagutu ditzagun, “Euskara jendea” sortako laugarren dokumentalak mende horietara hurbilduko gaitu.

AURKIBIDEA

Dokumentala ikusi aurretik

ARO MODERNOAN KOKATZEN

1. Honela izan ote zen? 4. orr.

Helburua: Dokumentalaren ikusketa prestatu, garaiko testuinguruari erreparatu.

Dokumentalaren ikusketa

ARRETA BIDERATU

2. Zein ote da egia? 6. orr.

Helburua: Dokumentala ikusi bitartean arreta interesatzen zaigunean jartzea

Dokumentala ikusi ondoren

ZEHAZTAPENAK GOGORATUZ

3. Oroitzen zara? 8. orr.

Helburua: Dokumentalean ikusitakoa eta entzundakoa gogoratu.

NOLA IDATZI PARAGRAFO EGOKI BAT

4. Paragrafoak pausuz pausu eraikitzen (adibidea) 11. orr.

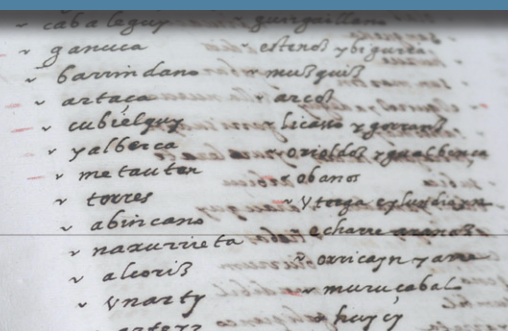
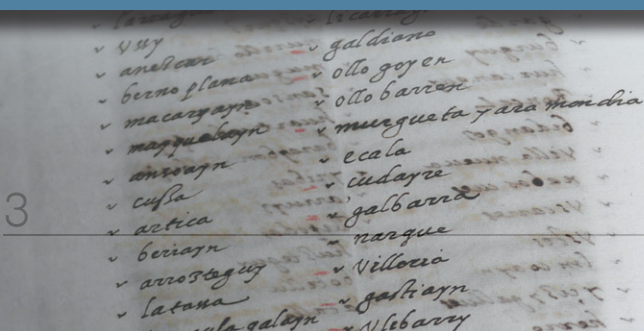
Helburua: Adibide bati jarraiki, paragrafo egokiak idazteko teknika bat gogoratzea.

5. Paragrafoak pausuz pausu eraikitzen (ariketa) 15. orr.

Helburua: Paragrafo egokiak idazteko teknika landu.

Ondorioak eta auto-ebaluazioa 16. orr.

Erantzunak 17. orr.



Dokumentala ikusi aurretik: Aro Modernoa kokatzen

Aro Modernoa Erdi Aroaren ondoko garai historikoari deitzen zaio. Herrialdearen arabera, Aro Modernoaren hasiera une desberdinetan kokatzen da (1455ean inprentaren asmakizunarekin, 1492an Kolon Amerikara iristean, 1512an Nafarroako konkistarekin, 1517an Martin Lutherren erreformarekin...), baina kasu guztietan datak XV. mendearen bukaeratik XVI. mendearen hasierara doaz. Bukaerari dagokionez, Frantziako Iraultzak markatzen du aro baten amaiera eta beste baten hasiera.

Garai hartan denetariko aldaketak eman ziren geure inguruan: Espainiako eta Frantziako estatuen indartzea, lurralde berrien ezagutza, protestantismoaren sorreraren ondoko gatazka erlijiosoak... Eta hauek guztiek euskal lurraldeetan, bertoko gizartean eta baita hizkuntzan ere eragin handia izan zuten. Horretaz mintzatuko zaigu, hain zuzen ere, “Mugetan gaindi” izeneko dokumentala.

1. Honela izan ote zen?

Hemen dituzu Aro Modernoari buruzko dokumentalean eskainiko zaizkizun ideia nagusiak laburbilduta. Baina laburpen honetan hainbat hutsune daude. Batetik, hitz batzuk falta dira; bestetik, eskaintzen diren datu batzuk ez dira zuzenak.

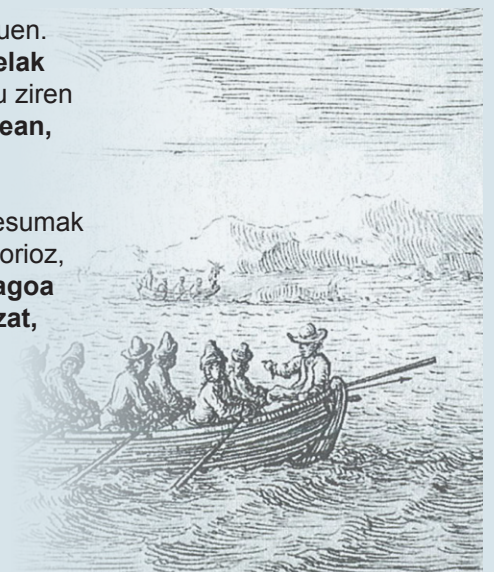
1.1 Hasteko, bete hutsuneak eskaintzen zaizkizun hitzak erabiliz.

Aro Modernoa: Ideia nagusiak

1512an Fernando Katoliko erregeak Nafarroako konkista militarra abiatu zuen. (1), **hiru mende ziren Bizkaia, Gipuzkoa eta Araba Gaztelak bereganatuak zituela**, eta Lapurdi eta Zuberoa (2) Frantziaren esku ziren jada. Urte gutxitan konkistatzaileak hegoaldearen jabe egin ziren. **Iparraldean**, (3), **Nafarroako Erresumak biziraun egin zuen**.

XVI. mendearen hasieratik, (4), Espainiako eta Frantziako erresumak sendotzen joan ziren, eta administrazioaren egitura indartu zuten. Horren ondorioz, **herritar euskaldunen eta mundu ofizial erdaldunaren arteko zuloa handiagoa bilakatu zen**. Oraindik, (5), **oso garrantzitsua zen abokatuentzat, elizgizonentzat eta horrelakoentzat euskara jakitea**.

Arabako eta Nafarroako hegoaldean, (6) hirietan eta goi-klaseko jendearen artean, euskarak atzera egin zuen nabarmen. Iparraldean, ordea, euskara ia erabat desagertu zen, Baionan salbu.



Giro horretan, **Bernart Etxeparek euskarazko lehen liburua plazaratu zuen 1545ean, Linguae Vasconum Primitiae,**

..... (7), euskaldunen mintzairaren hastapenak.

Erdaraz soilik idazteak ekar zezakeen kalteak sumaturik, Etxepare lehenengoa izan zen hizkuntzaren normalizazioa aldarrikatzen «Euskara, jalgi hadi plazara!».

Aro Modernoan itsasoak garrantzi ikaragarria hartu zuen. Baleez gain, bakailaoaren arrantza ere bilakatu zen arrantzaleen helburu.

..... (8), **euskal arrantzaleen presentzia oso garrantzitsua izan zen, besteak beste, Kanadako Ternuan eta Labradorren.**

Garai haietako arrantza bidaietan mundu eta zibilizazio berrietan murgiltzen ziren arrantzaleak, eta horrelako egoeretan “pigdin” izenekoak sortzen ziren, (9), **bisitarien hizkuntza bertoko hizkuntzen gainean inposatzea. XVI. mendearen hasieran, (10), Islandian euskaraz mintzo zen.**

..... (11), Errenazimentuan sortutako **Erreforma protestanteak laguntza handia eskaini zien Europako zenbait herri hizkuntzari.** Testuinguru horretan, Joanes Leizarragak Biblia euskaratu zuen **protestante bihurturiko Albretoko Joana Nafarroako erreginaren aginduz.**

Protestantismori aurre egiteko, XVII. mendean **Eliza Katolikoak dotrinaren ezagutza zabaltzeko herri hizkuntzak erabiltzea erabaki zuen. Egoera hau mesedegarria izan zen euskal literaturarentzat,** (12), Sarako eskolaren agerpena ahalbidetuz. Eskola honetan Urdazubiko Axular nabarmendu zen, “Gero” liburuaren idazlea.


Ildo beretik, XVII. eta, batez ere, XVIII. mendean Orogen Eskolak deitutako eskola ttipiak sortu ziren. **Eskola hauek, (13), Elizak bultzatu zituen, eta lehen helburua kristau dotrina ikasaraztea (14), hiru gaitasun oinarrizko lantzen ziren: irakurtzekoa, idaztekoa eta zenbatzekoa.**


XVIII. mendean erresumak gero eta sendoagoak ziren, burokrazia administratiboa indartu zen, eta komunikaziorako hizkuntza-tresna indartsu bakarraren alde gero eta nabarmenago egiten hasi ziren herri hizkuntzen kalterako. (15), **egoerari aurre egin nahian, euskararen defendatzaileak eta apologistak sortu ziren, (16), Joanes Etxeberri, Agustin Kardaberaz eta, batez ere, Manuel Larramendi.**

1789an Frantziako Iraultzaren ondoren sorturiko Legebiltzar berriak lege bakarra inposatu nahi zuen Estatu osorako, baina, (17), **herri hizkuntzen eta identitateen aldeko politika sendoa ere hasi zen. Estatuan egiten ziren hizkuntzak, euskara barne, jakina, Estatuaren altxorrek ziren.**

BEREZIKI BERRIZ BESTALDE DAGOENEKO ERE HALA ERE HAU DA ORDURAKO
BESTEAK BESTE BAZEN ERE BESTALDETIK ESATERAKO HORREN ONDORIOZ
GEHIEN BAT HALA NOLA HAU DA HORREKIN BATERA ORDUAN

1.2 Letra beltzez idatzitako pasarteen artean hiru datu faltsu sartu ditugu. Irakur itzazu arretaz, eta azpimarra itzazu zeure ustez faltsuak diren edo, zerbaitegatik, faltsuak izan daitezkeen hiru adierazpen.

1.3  Elkartu zaitez ikaskide pare batekin, eta alderatu egin dituzuen lanak. Berdin bete dituzue hutsuneak? Zalantzaren bat duzue? Zein esaldi azpimarratu dituzue faltsuak direlakoan? Esaldi berberak aukeratu dituzue? Zergatik?

1.4  Ikaskideekin mintzatu ondoren, nahi dituzun aldaketak egin zeure lanean.

Dokumentala ikusi bitartean: Arreta bideratu

Aurreko orrietako testua irakurri eta aztertu ondoren, Aro Modernoari buruzko dokumentala ikusteko unea iritsi zaigu. Eta ikusi bitartean arreta interesatzen zaigunean jartzeko, ondoko ideia proposatzen dizugu.

2. Zein ote da egia?

Aurreko orrietako testuan faltsutat jo ditugun adierazpenak azpimarratu ditugu. Orain, dokumentala ikustean, zein datu diren egiazkoak eta zein faltsuak konprobatu ahal izango dugu. Honela egingo dugu:

a. Dokumentala ikusi aurretik balizko adierazpen faltsuak idatzi. Hiru adierazpen faltsu baino ez dagoen arren, gehiagorekin ere zalantzak izan ditzakezunez, beste horiek ere jaso zerrendan. Batzuk zein besteak zerrendaren lehenengo zutabean idatzi.

b. Dokumentala ikusi bitartean arreta berezia jarri zerrendan jasotako ideiei. Horietako bat faltsua dela baieztatzen baduzu, ondoan, eskumako zutabean, egiazko informazioa idatzi. Arretarik ez galtzeko, gogoratu ohar azkarrak hartzea komeni dela (hitz solteak, amaitu gabeko esaldiak...).



Nire ustezko hiru adierazpen faltsuak:

Egiazko informazioa:

1.

2.

3.


Adierazpen hauekin ere zalantzak ditut:

Egiazko informazioa:

4.

5.

6.

C  Dokumentala ikusi ondoren elkartu ikaskide batekin, eta alderatu zeuen lanak. Identifikatu dituzue datu faltsuak? Ados zaudete?



Dokumentala ikusi ondoren: Zehaztapenak gogoratu

Irakurri dugun laburpenari eta aurreko orriko ariketari esker, dokumentalaren ideia garrantzitsuenak nahiko argi izango ditugu. Baina ideia garrantzitsu horiez gain, dokumentalak bestelako ideia interesgarri asko eskaini dizkigu, eta orain ideia horiek gogoan dituzun ikusiko dugu.

3. Oroitzen zara?

3.1 Irakur itzazu galderak, eta aukera itzazu dagozkien erantzun zuzenak.

1. Nafarroako Konkistaz mintzatzean, zer esan dute dokumentalean?

- Bi hamarkadako gatazka aldi odoltsua izan zela.
- Fernando Katolikoak 1512. urtean Nafarroako Erreinu osoa bereganatu zuela.
- Nafarroaren Konkistak mende oso bat iraun zuela.

2. 1530ean Iruñerako gotzain berria izendatzeko...

- Gaztelera soilik ezagutzen zuten gotzaina izatea erabaki zuten, konkistatzaileen hizkuntza zelako.
- Gotzain elebiduna eskatu zuten, Nafarroa Garaian euskara hizkuntza arrunta baitzen.
- Gotzain euskalduna eskatu zuten, Iruñeko biztanleen hizkuntza nagusia euskara baitzen.

3. 1587an Elizak Nafarroan egin zuen inkestan, zein datu bildu zituen?

- 509 herrien artean, 58 gaztelera egiten zuten eta gainerako 451ak elebidunak ziren.
- 509 herrien artean, 58 euskaldun elebakar agertu ziren.
- 509 herrien artean, 451 euskaldun elebakarrak ziren.

4. Etxeparek Linguae Vasconum Primitiae idatzi zuenean...

- Bazekien euskarazko lehen liburua idazten ari zela.
- Ez zekien euskarazko lehen liburua idazten ari zela.

5. Nork eta zergatik esan zuen "Parisek ongi merezi du meza bat"?

- Joanes Leizarraga idazleak Pariseko gotzain izendatu zutenean.
- Carlos II enperadoreak Paris konkistatu zuenean.
- Nafarroako Enrike III.ak Frantziako errege izendatzeko katoliko egin zenean.





6. Euskal arrantzaleen presentzia Kanadako Ternua aldean aipatzean, zera esan zuen Esteban Garibai historialariak:

- a. Kanada aldera joateko euskaraz mintzatzea derrigorrezkoa zela esan zuen.
- b. Euskaldunek bertakoen hizkuntza ikasteko ahaleginak txalotu zituen.
- c. Ternuako biztanleek euskara ikasteko trebezia azpimarratu zuen.

7. Kanadako Ternua eta Labradorreko mapei dagokienez...

- a. Italiarrek, frantziarrek eta ingelesek izenik gabeko mapa ilunak zituzten bitartean, euskaldunek xehetasun handiko mapak egin zituzten.
- b. Euskaldunek italiarren, frantziarren eta, bereziki, ingelesen mapak erabiltzen zituzten.
- c. Garai haietan ez zegoen alde horretako maparik, eta orduko nabigatzaileak beste moduetan orientatzen ziren.

8. 1713an, Utrecht-eko Itunarekin, Frantziak Ternua galdu zuen ingelesen eskutan utzita. Horren ondorioz...

- a. Arrantzale euskaldunak berriro itzuli ziren hango lurretara berrindartuta.
- b. Arrantzale euskaldunak Ternuatik kanpo geratu ziren aurrerantzean.

9. XVII. mendean, bada, Espainiaren eta Frantziaren arteko muga Pirinioetan zegoela...

- a. Alde bietako euskaldunei mugaz gaineko tratuak egitea debekatu zitzaien.
- b. Alde bietako euskaldunek, ordea, mugaz gaineko tratuak egiten jarraitu zuten akordio batzuei esker.

10. XVII. mendean Bizkaiko Batzar Nagusietan...

- a. ...ordezkarien artean euskaraz hitz egitea debekatu egin zen.
- b. ...ordezkariak derrigorrez gazteleraz idazten eta irakurtzen jakin behar zuten.
- c. ...ordezkariak idazten eta irakurtzen jakin behar zuten, bai euskaraz, baita gazteleraz ere.

11. Nafarroan 1765. urtean auzi zibil eta erlijiosoetan lekukoaren adierazpenak hartzen zituzten komisarioei...

- a. ...euskaraz mintzatzea debekatu zieten.
- b. ...euskararen ezagutza erakustea eskatzen hasi zitzaien.
- c. ...euskara azterketa egiteari utzi zioten.



12. Larramendik, euskararen aurkako politiken aurrean mintzairaren defentsarako lanez gain, “El imposible vencido” liburuia idatzi zuen. Zein liburu mota zen hau?


- Eleberri bat.
- Gramatika liburu bat.
- Erljio liburu bat

13. Frantziako Iraultza arte “hizkuntzak erabili egiten ziren, baina ez bata bestearen kontra. Une hartan, ordea, aginte politiko guztiarekin, bat beste guztien kontra hasi zen askatasunaren izenean.” Zein ote da hizkuntza hori?

- Frantsesa.
- Euskara.
- Latina.

- Jaso itzazu erantzunak ondoko fitxa honetan:

1:	2:	3:	4:	5:	6:	7:	8:
	9:	10:	11:	12:	13:		

3.2  Erantzunak fitxan jaso ondoren, elkartu zaitetz ikaskide batzuekin, eta lanak alderatu. Elkarren laguntzaz zalantzak argitzen ahalegin du, eta erantzunen batekin ados ez bazaude, dokumentalean ikusitakoa gogoan eztabaitatu eta adostasunera iristen saiatu.

Dokumentala ikusi ondoren: Nola idatzi paragrafo egoki bat

Lan honen amaieran, dokumentalean ikusi duzun zerbaiti buruz testu labur bat idazteko eskatuko dizugu. Baina lan horretan hasi aurretik, testuak idazteko oso garrantzitsua den kontu bati erreparatuko diogu: paragrafo egokiak nola idatzi behar diren berrikusiko dugu. Eta horretarako, adibide bat aztertzen hastea proposatzen dizugu.

4. Paragrafoak pausuz pausu eraikitzen (Adibidea)

4.1 Ikusi berri dugun dokumentala oinarri hartuta, hemen dituzu paragrafo egokiak idazteko ideia batzuk. Irakurri eta aztertu arretaz, ondoren antzeko lana egin beharko duzu eta.

1. urratsa: Zer idatzi nahi dugun argitu.

- Ezer idazten hasi aurretik, idatzi nahi duguna argi izan beharko dugu. Dokumentalean, esaterako, hainbat konturi buruz mintzo zaigu. Zer kontatu nahi dugu? Asmo hori esaldi bakarrean laburbiltzea modu eraginkorra izan daiteke testua idazten hasteko. Adibide honetarako, esaterako, ondoko ideia hau aukeratu dugu:

Zera kontatu nahi dugu: “Aro Modernoaren hasieran, Nafarroako Konkistaren ondoren, euskal lurraldea banatuta geratu zela, eta horrek eragina izan zuela bertoko jendearengan eta hizkuntzan.”

2. urratsa: Ideia nagusiak aukeratu.

- Ondoren, geure testuan jorratuko ditugun ideia nagusiak hautatu beharko ditugu. Aukeraketa hau oso garrantzitsua izango da, ideia bakoitza geure testuaren paragrafo baten ardatza izango baita. Geure adibidean ideia nagusi hauek aukeratu ditugu:

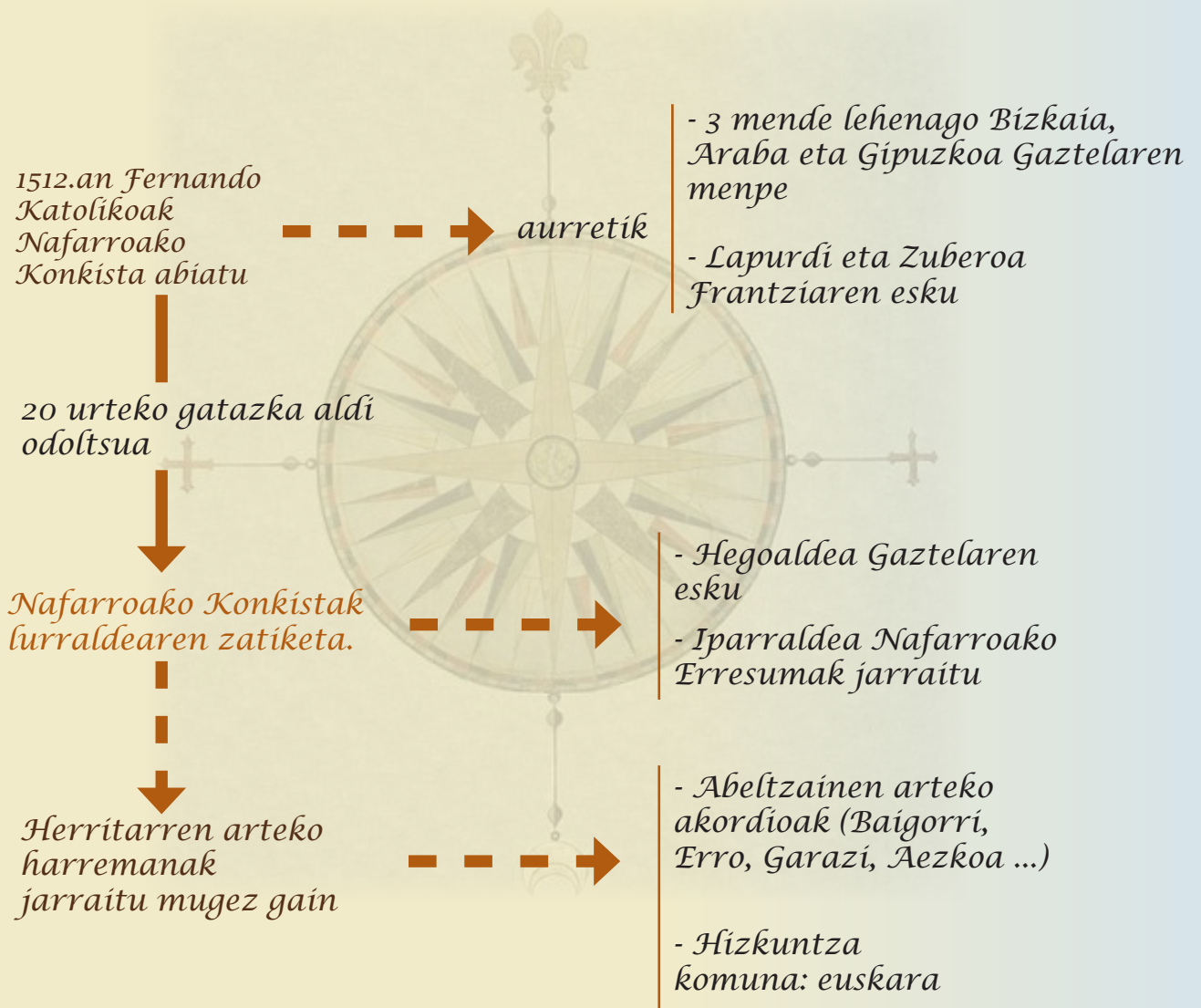
*1. Nafarroako Konkistaren ondoren, euskal lurraldea erdibituta geratu zen.
2. Espainiako eta Frantziako erresumen indartzeak, administrazioaren indartzea ekarri zuen euskararen kalterako.*

3. urratsa: Ideia nagusiak adierazteko ideia osagarriak bildu eta antolatuta.

Hurrengo lana, aukeratutako ideien garapena diseinatzea izango da: nolako zehaztapenak emango ditugu ideia nagusi bakoitza azaltzeko (datuak, adibideak...)? Adibidearekin jarraiki, honelako eskema prestatu dugu lehenengo ideia garatzeko:

IDEIA: Nafarroako Konkistaren ondoren, euskal lurraldea erdibituta geratu zen.

ESKEMA:



4. urratsa: Datuak elkarri lotuz, paragrafoa idatzi.

- Behin zer azaldu nahi dugun (ideia nagusiak) eta nolako zehetasunak emango ditugun (ideia osagarriak: datuak, adibideak...) argitu ondoren, testua idazten hasteko unea iritsi zaigu. Horretarako, ideia nagusi bakoitzaren inguruan paragrafo bat idatziko dugu.

Paragrafoa honela antola dezakegu:

- **Esaldi nagusia.** Esaldi honetan paragrafoaren ideia orokorra agerian utziko dugu. Irakurleak testuaren mezuari errazago jarraitzeko, esaldi nagusia paragrafoaren hasieran joan ohi da. Geure adibidean honela idatzi dugu:

“Aro Modernoaren hasieran, Nafarroako Konkistaren ondoren, euskal lurraldea zatituta geratu zen.”

- **Esaldien arteko koherentzia.** Paragrafoan esaldiak modu koherentean antolatu behar dira, hau da, modu logikoan eta argian paragrafoaren mezua ondo uler dadin. Adibidean honela antolatu ditugu esaldiak:

Hasteko, ideia nagusia azaltzen duen esaldia idatzi dugu; ondoren, Nafarroako Konkistari buruzko datuak; gero, konkistak ezarri zuen lurraldearen banaketa; eta amaitzeko, herritarren arteko harremanetan izan zuen eragina.

- **Esaldien arteko kohesioa.** Azkenik, esaldiak modu koherentean antolatu ondoren, elkarren artean modu egokian lotu behar dira. Horretarako, kasu batzuetan lokailuak erabiliko ditugu:

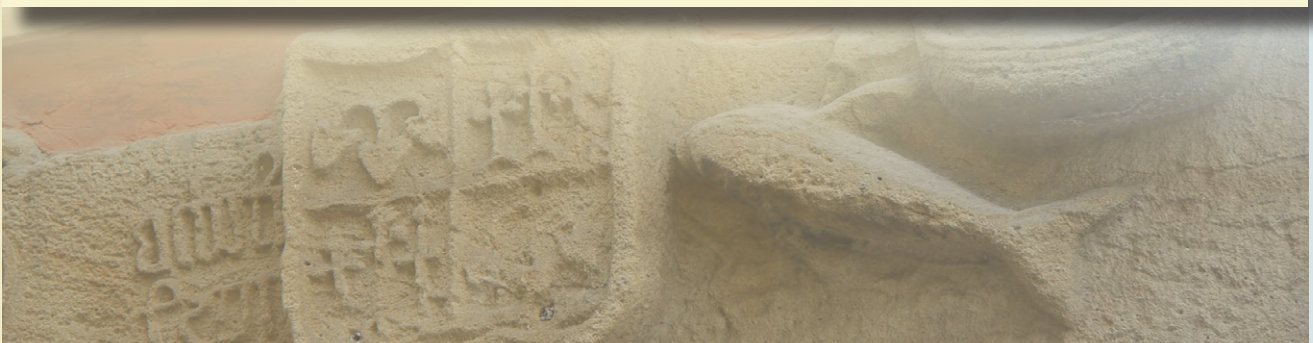
- Ideia bat gehitzeko: bestalde, ezezik, baita ere...

- Kontrastea adierazteko: baina, hala ere, horren aldean...

- Zerbait azaltzeko edo argitzeko: hau da, esaterako, adibidez...

- Ondorioak adierazteko: horren ondorioz, hortaz...

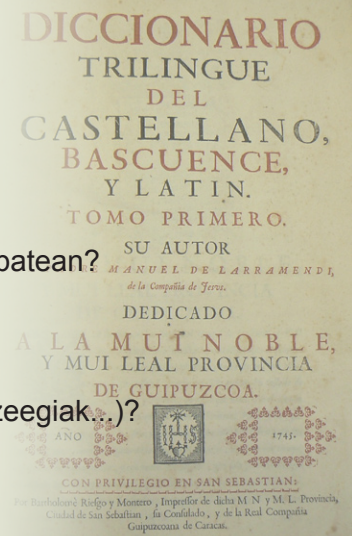
- **Esaldi osagarriak.** Esaldi hauen bidez ideia nagusiarri laguntzeko aukeratu ditugun zehaztapenak adieraziko ditugu: datuak, adibideak...



5. urratsa: Paragrafoa berrikusi.

- Eta lana amaitzeko azken urratsa falta dugu: idatzi duguna arretaz irakurri, zerbait zuzendu edo aldatu behar dugun aztertu, eta eman behar diren moldaketak emanda testua garbira pasatu. Paragrafoak berrikusteko orduan, honelakoei errepara diezaikegu:

- Ideia nagusia argi geratu da? Irakurleak testuaren haria gal dezake uneren batean?
- Ideiak modu logikoan ordenatuta daude?
- Mezua argi uzteko daturen bat falta da? Zerbait sobera dago?
- Esaldiak zuzen idatzita daude? Akatsik badago?
- Testua desitxuratzen duen zerbait dago (errepikapenak, esaldi nahasiak, luzeegiak...)?
- Esaldiak modu egokian lotuta daude?



- Urrats hauek guztiak eman ondoren, honela geratu zaigu gure adibidearen lehenengo paragrafoa;

Aro modernoaren hasieran, Nafarroako Konkistaren ondoren, euskal lurraldea zatituta geratu zen. Gaztela eta Aragoiko Fernando Katoliko erregeak 1512an abiatu zuen Nafarroako konkista militarra; ordurako, hiru mende ziren Bizkaia, Gipuzkoa eta Araba bereganatuak zituela Gaztelak, eta Lapurdi eta Zuberoa ere Frantziaren esku ziren jada. Baina beste hamarkada bi beharko ziren, gatazka odoltsuz beterikoak, konkistatzaileek Nafarroa Garaia menderatu arte. Horren ondorioz, lurraldea zatituta geratu zen, eta hegoaldea Gaztelaren esku geratu zen bitartean, Iparraldean erresumak biziraun egin zuen, nabarmenki gutxiturik. Herritarrek, ordea, antzinako harremanak eta usadioak atxiki zituzten mugaldeen, eta erresumek ezarritako oztopoak gaindituz, Baigorri, Erro, Garazi, Aezkoa eta beste bailara batzuetako abeltzainek akordioak adostu zituzten bateko eta besteko herri-lurrak erabiltzeko. Eta beste horrenbeste gertatu zen hizkuntza komunarekin, euskararekin.



5. Paragrafoak pausuz pausu eraikitzen (Ariketa)

5.1 Orain aukeratu gai bat ondoko hauen artean, eta adibidean ikasitako urratsei jarraiki, testu labur baina txukun bat idatzi.

- a. *Erljioen arteko gatazkak euskararen izan zuen eragina.*
 b. *Aro Modernoan arrantzaleen bidaiek euskal lurraldean izan zuten garrantzia.*
 c. *Frantziako Iraultzaren ondorioak euskararen estatusean.*

1. URRATSA: ZER IDATZI NAHI DUGUN ARGITU. Zure asmoa, kontatu nahi duzuna, esaldi bakarrean idatzi.

.....

2. URRATSA: IDEIA NAGUSIAK AUKERATU. Testuan garatuko dituzun ideia nagusiak idatzi (ba, bi edo hiru ideia).

1.

 2.


 3.

3. URRATSA: IDEIA OSAGARRIAK BILDU ETA ANTOLATU. Adibidean ikusi duzun bezala, ideia nagusiak argitzeko denetariko datuak eta adibideak bildu, eta eskema batean antolatu.

4. URRATSA: PARAGRAFOAK IDATZI.
 Eskema oinarri eta aurreko orriko azalpenak gogoan, paragrafoaren lehenengo zirriborroa idatzi.

5. URRATSA: TESTUA BERRIKUSI.
 Aurreko orriko argibideak gogoan, irakur arretaz idatzi duzun zirriborroa, eta behar diren aldaketak eta zuzenketak eginda garbira pasatu. Testua argazkiekin edo irudiekin apaintzen baduzu, lan txukuna geratuko zaizu.



5.2  Testua idazteko prozesua ikaskideekin batera egin dezakezu:

- Ikaskide pare batekin elkartu, eta lehenengo hiru pausuak elkarrekin egin: gaia aukeratu, ideia nagusiak aukeratu, eta ideia osagarriak gogoratu eta eskemetara ekarri.
- Hurrengo bi pausuak (zirriborroa idaztea eta testuaren berrikusketa), bakarka egin.
- Behin betiko testuak elkarri erakutsi eta hobetzen lagundu.

Ondorioak eta auto-ebaluazioa

Edozein lan egin ondoren, oso garrantzitsua da egindakoa ebaluatzea eta ondorioak ateratzea. Horretarako, orri honetan egin dugun lanari erreparatuko diogu, ikusi dugun dokumentala baloratuko dugu, eta egindako ariketarekin ikasi duguna aztertuko dugu.

Dokumentalari buruzko iritzia.

1. Dokumentala zure gustukoa izan da? 1 2 3 4 5

- Zergatik?

2. Gaia interesgarria iruditzen zaizu? 1 2 3 4 5

- Dokumentalak eskaini dizkizun hiru ideia interesgarri aipatu:

a.....

b.....

c.....

Ariketan ikasitakoaren balorazioa.

3. Paragrafo egokiak idazteko teknika

- Teknika interesgarria iruditzen zaizu paragrafoak hobeto idazteko? 1 2 3 4 5

- Zergatik?

- Aurrerantzean ikasitakoa erabiltzeko prest zaude? Noiz? Zertarako?

Erantzunak

1. ariketa: Honela izan ote zen?

a. ariketa: 1: dagoeneko; 2: ere; 3: berriz; 4: bestalde; 5: hala ere; 6: bereziki; 7: hau da; 8: horren ondorioz; 9: hau da; 10: esaterako; 11: bestaldetik; 12: besteak beste; 13: gehien bat; 14: bazen ere; 15: orduan; 16: hala nola; 17: horrekin batera.

b. ariketa: Testuan dauden adierazpen faltsuak zein diren jakiteko, ikus ezazu arretaz dokumentala, bertan aurkituko baitituzu erantzunak. Hala ere, dokumentala ikusi ondoren zalantzak badituzu, irakur izazu ondoko ariketako erantzunak.

2. ariketa: Datu faltsuak

Testuan agertu diren hiru informazio faltsuak hauek dira:

a. "...hirietan eta goi-klaseko jendearen artean, euskarak atzera egin zuen nabarmen. **Iparraldean, ordea, euskara ia erabat desagertu zen, Baionan salbu.**"

Izan ere, Iparraldean euskararen egoera egonkorra mantendu zen XX. mendera arte, Baionan izan ezik. Baionan gaskoia zen hizkuntza nagusia.

b. "...pigdin" izenekoak sortzen ziren, hau da, **bisitarien hizkuntza bertokoen gainean inposatzea. XVI. mendearen, esaterako, Islandian euskaraz mintzo zen.**"

Pigdinak hizkuntza diferentek dituzten gizatalde bi elkartzean garatzen den lengoia da. Eta Islandian, garai haietan, euskarazko pigdin bat mintzo omen zen, ez euskara.

c. "1789an Frantziako Iraultzaren ondoren sorturiko Legebiltzar berriak lege bakarra inposatu nahi zuen Estatuan, baina, horrekin batera, **herri hizkuntzen eta identitateen aldeko politika sendoa ere hasi zen. Estatuan egiten ziren hizkuntzak, euskara barne, jakina, Estatuaren altxorak ziren.**"

Egia esan, guztiz kontrakoa gertatu zen: Frantzian hizkuntza eta identitate bakarraren aldeko politika sendoa ere hasi zen. Jakina, frantsesa zen askatasunaren hizkuntza, eta gainerakoak, euskara barne, Estatuaren aurkakoak ziren.

3. ariketa: Oroitzen zara?

1: a 2: b 3: c 4: a 5: c 6: c 7: a 8: b
9: b 10: b 11: b 12: b 13: b